

KRČENJE PLAČ IN TROŠENJA PREBIVALSTVA

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

6

Skupno domače trošenje ostaja praktično nespremenjeno. Tudi bolj dolgoročna dinamika se ni dosti spremenila, domače trošenje trendno še naprej pada. Rahlo je poraslo trošenje države in njegova bolj dolgoročna dinamika, trošenje prebivalstva je stagniralo, investicije v osnovna sredstva so ponovno upadle. Septembra objavljeni podatki za prvo polletje kažejo, da se je struktura rasti končnega trošenja glede na evro območje opazno spremenila le pri trošenju prebivalstva. Po podatkih do vključno prvega četrtrletja je naraščalo hitreje kot v evro območju, v drugem četrtrletju pa je nenadoma močno padlo; na nenadno drastično pešanje je že v marcu opozarjalo strmoglavljenje pričakovanega trošenja. Dinamika ostalih treh komponent končnega trošenja se je v drugem četrtrletju glede na evro območje začela komaj opazno spreminjati; dinamika izvoza ostaja enaka kot v evro območju, investicije so padale hitreje, zaostajanje trošenja države je majhno. Trgovinska menjava stagnira; izvoz ni več opora gospodarski rasti, posebno ne izvoz v recesijsko EU. Menjava s članicami EU medletno pada, menjava z nečlanicami se povečuje. Gospodarska klima se je v septembru ponovno poslabšala; na to je vplivalo zmanjšanje zaupanja v predelovalnih in storitvenih dejavnostih ter v gradbeništvu. Poletni upad optimizma v storitvenih dejavnostih se nadaljuje, zaupanje v gradbeništvu se je po avgustovski okremitvi septembra ponovno znižalo, zaupanje v trgovini na drobno pa se je zvišalo. Gospodarska klima v EU27 se je v primerjavi z enakim obdobjem lani poslabšala.

Industrijska produkcija se je avgusta v medletni primerjavi zvišala. Po originalnih podatkih SURS-a je bila v avgustu za desetino odstotka višja kot mesec prej in za dobre 4 odstotke višja kot avgusta lani. Zaloge pri proizvajalcih so bile nižje kot mesec prej, v primerjavi z lanskim avgustom pa višje. Industrijska produkcija v EU27 je v primerjavi z julijem nekoliko porasla, a je ostala pod ravno avgusta lani. Gradbeništvo stagnira še precej pod lanskim, solidne rezultate v turizmu ohranjajo tuji turisti: med prometnimi panogami je še najbolj šlo cestnemu, najslabše pa letalskemu prevozu. Slabim rezultatom se je pridružil tudi pomorski transport. Stanje na trgu dela se le rahlo izboljšuje, čeprav se število aktivnih, delovno aktivnih, zaposlenih in samozaposlenih zmanjšuje. Število na novo prijavljenih na zavodih za zaposlovanje raste, med tistimi, ki odhajajo z uradov, se jih več kot polovica zaposli ali samozaposli, ostali odhajajo med neaktivne. Brezposelnost v EU27 raste, še posebno hitro v evro območju.

Septembra so cene precej porasle, okrepila sta se tudi bolj dolgoročna dinamika in rast impulznega trenda. Medtem ko so se cene storitev malenkost zmanjšale, so cene blaga porasle, njihova bolj dolgoročna dinamika se je že četrty mesec zapored okrepila. Navzgor jih tudi v EU tiščijo cene surovin. Navzlic visoki medletni rasti, ostaja osnovna inflacija, ki kaže endogeno generirano inflacijo v Sloveniji, še naprej na povprečju evro območja. Proizvajalčeve cene industrijskih proizvodov so septembra porasle; najbolj cene industrijskih proizvodov za izvozne trge izven evro območja, cene industrijskih proizvodov namenjenih domačemu trgu so stagnirale. Pričakovana dinamika cen producentov v prihodnjih mesecih je podobna dejanski - v bližini, pričakovana dinamika rasti cen v trgovini na drobno pa je precej višja od dolgoletnega povprečja. Dinamika cen storitev naj bi bila šibka. V zadnjem mesecu (do sredine oktobra) so cene surovin (v evrih) padle; najbolj cene kovin in surovin hrane. Povprečne bruto plače so avgusta porasle v večini sektorjev, vendar je bil porast manjši od sezonskega, medletna stopnja je postala še bolj negativna. Navkljub povečanju so se plače v večini sektorjev dolgoročno krčile, v javnem sektorju precej bolj kot v privatnem; najbolj so se v letu dni zmanjšale povprečne plače v izobraževanju. Dinamika plač se sistematično zmanjšuje že od sredine 2010 dalje, konec drugega četrletja je medletna stopnja rasti plač postala negativna, zato se je začela zmanjševati tudi raven plač. Veliko občasno nihanje stroškov dela je posledica samo velikih nihajev števila plačanih ur.

7

Javnofinančni prihodki so septembra padli; zmanjšanje je bilo večje od sezonskega, zato se je zmanjšala tudi medletna stopnja in dinamika impulznega trenda. Septembra so se zmanjšali prihodki od neposrednih in posrednih davkov ter ostali prihodki. Tudi bolj zanesljivi četrletni podatki kažejo da se rast neposrednih davčnih prihodkov še naprej poslabšuje pri vseh treh skupinah najbolj pomembnih davčnih oblik. Posredne dajatve so se septembra zmanjšale podobno kot lani; praktično celoten padec prihodkov je povzročilo veliko krčenje trošarin. Krediti nefinančnim korporacijam in prebivalstvu še naprej padajo. Navkljub krčenju kreditov podjetjem in prebivalstvu so skupni depoziti do julija naraščali, avgusta so se prvič opazno zmanjšali, vendar bolj dolgoročno počasi naraščajo. K takšni (relativno zadovoljivi) dinamiki depozitov sta prispevali pozitiven saldo tekočih transakcij s tujino in povečevanje zadolžitve države pri domačih bankah. Mesečne spremembe v obrestnih merah so še naprej majhne in obratne smeri kot v EU. Presežek v tekoči bilanci, ki stagnira na ravni okrog 0.8% BDP je v primerjavi z lanskim primanjkljajem, rezultat izredno majhnega blagovnega primanjkljaja, večjega storitvenega presežka (k temu sta največ prispevala transport in potovanja), nespremenjenega primanjkljaja na računu dohodkov ter slabšega rezultata na računu tekočih transferov. Iz države je neto odteklo približno 300 milijonov evrov; krči se tako javni kot zasebni zunanji dolg.

DECLINE OF WAGES AND CONSUMERS' SPENDING

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

8

Total domestic demand stayed unaltered; the longer run dynamics did not change much, the trend continued falling. Government spending and its longer run dynamics increased slightly, private consumption stagnated, and investments in fixed assets decreased. The data for the first half of the year, published in September, indicate that the change in the structure of final demand compared to its structure in euro zone altered considerably only in private consumption. While growing faster in the first quarter it dropped in the second quarter as suggested by drastic reduction of expectations. The dynamics of other three components began to change as well but far less; with the dynamics of export equal to the dynamics in the euro zone, modest lagging of government expenditures and considerable lagging of investment. Exports ceased to be a generator of growth as foreign trade stagnates, exports to EU member states decreasing while exports to non-member countries growing. Business climate worsened again due to diminished confidence in manufacturing, services, and construction. Optimism in services diminished, confidence in construction decreased while confidence in retail trade strengthened. Business climate in EU27 worsened, as well.

Industrial production in August compared to production a year ago increased. According to original data by Statistical Office, it was slightly higher than in July and 4 percent higher than in August last year. Inventories of finished goods were lower than in July and higher than in August 2011. Industrial production in EU27 increased slightly compared to July but remained below last year. Construction continued to stagnate at very low level, moderate results in tourism were created by foreign tourists. Among transportation branches, road transportation fared well while air transportation fared worse. Maritime transportation joined bad performances of other branches. The state on the labor market improved a little bit, though the number of active population, employed and self-employed persons decreased compared to the state a year ago. Number of newly registered jobseekers increased; among those leaving employment offices, more than half got job or started business, while the rest joined non-active population. Unemployment rates in EU27 and in the euro zone continue to grow.

In September prices increased considerably, longer run dynamics and impulse trend strengthened, as well. While prices of services decreased, prices of goods increased, their dynamics strengthened for four consecutive months. Upward pressure, both in Slovenia and EU, was caused by raw material prices. Despite high increase in a year, base inflation which

shows endogenously generated inflation remained similar to euro zone average. Industrial producers' prices increased in September mostly of the products exported to non-EU countries, those for domestic market stagnated. Expected growth of producers' prices is similar to actual growth, while expected prices in retail trade is higher than longer run average. In the last month (to the middle of October) raw material prices (in €) decreased, particularly the prices of metals and foodstuff. In August, average gross wages increased in most sectors, but the rise lagged behind normal seasonal upsurge, and negative dynamics strengthened in majority of sectors, particularly in the public sector. The fall of wages was the biggest in education. The dynamics of wages has been decreasing constantly since the middle of 2010, and became negative in the middle of the second quarter which implies shrinkage of the nominal wage level. Ups and downs in the unit labor costs are caused by ups and downs in the number of working hours.

9

The revenues of the public sector declined considerably in September, the drop exceeded normal seasonal drop; yearly rate of change and impulse trend therefore decreased, as well. The revenues of both direct and indirect taxes declined. More reliable quarterly data indicate that growth of direct tax revenues was worsening in all three major tax sources. Revenues of indirect taxes decreased as well, the major part of deterioration was caused by excise taxes. Credits to non financial companies and households continued decreasing. Despite that, deposits were increasing until July and worsened in August; relatively good results can be attributed to positive current account balance and growth of credits to government. Monthly changes in interest rates remain modest. Surplus on the current account stagnated at the level of 0.8 percent of GDP; it was a result of very small deficit in the trade account, increased surplus in the service account, unaltered deficit on the income account, and worse result on the current transfers account. Approximately 300 millions € flew out of the country, foreign debt both private and public is decreasing.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Izvozna pričakovanja trdovratno navzdol

Skupno domače trošenje je julija ostalo praktično nespremenjeno. Tudi bolj dolgoročna dinamika se ni dosti spremenila, saj domače trošenje trendno še naprej pada po približno 2% na leto.

10

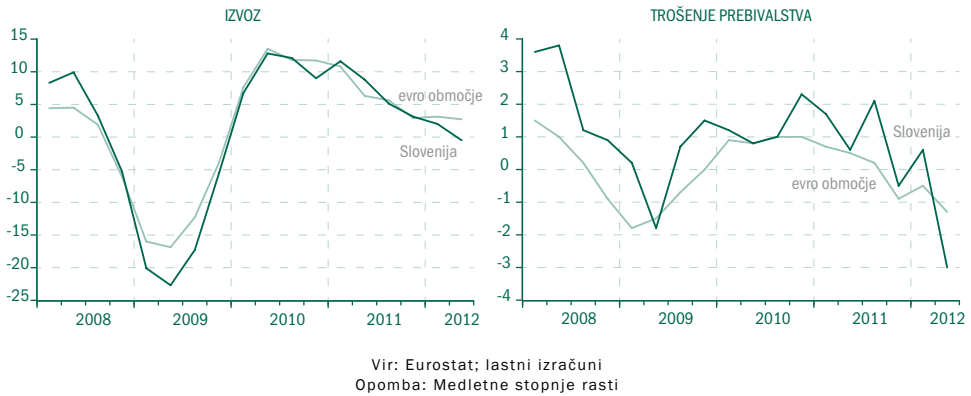
Julija je poraslo le trošenje države za blago in storitve (za 3.7%). Popravila se je tudi njegova bolj dolgoročna dinamika (rast impulznega trenda se je iz negativnih vrednosti povzpela na 0). Trošenje prebivalstva je julija sicer stagniralo, vendar se je navkljub temu njegova bolj dolgoročna dinamika popravila. Ker je bil lanski julij šibak, se je, zaradi nizke osnove primerjave, njegova medletna stopnja rasti iz negativnih vrednosti povečala na 0.5%! Investicije v osnovna sredstva so julija ponovno padle (za 2.6%), navkljub temu se bolj dolgoročna dinamika (rast impulznega trenda) malenkost povečala.

Rast izvoznega povpraševanja je po maju ponovno pospešila, podatki za avgust kažejo, da se je močno okrepila tudi bolj dolgoročna dinamika izvoznega povpraševanja (rast impulznega trenda je na letni ravni celo presegla 10%).

Struktura tekoče dinamike komponent končnega trošenja potemtakem vse bolj odstopa od strukture dinamike na začetku leta in v lanskem letu, kot jo kažejo podatki o nacionalnih računih (o domačem produktu), ki so bili objavljeni prejšnji mesec.

Septembra objavljeni podatki o rasti produkta za prvo polletje letos kažejo, da se je letos struktura rasti komponent končnega trošenja opazno spremenila glede na evro območje le pri trošenju prebivalstva. Opazno popravljene podatki o trošenju prebivalstva (glej prejšnjo številko GG) namreč kažejo, da je trošenje prebivalstva v Sloveniji od sredine 2010 do vključno prvega četrletja letos naraščalo hitreje kot v evro območju, medtem ko je v drugem četrletju letos nenadoma močno padlo. Takšno (popravljeno) trajektorijo trošenja prebivalstva dokumentirajo tudi drugi podatki. Na nenadno drastično pešanje trošenja prebivalstva je, na primer, opozarjalo že strmoglavljenje pričakovanega trošenja prebivalstva v letošnjem marcu.

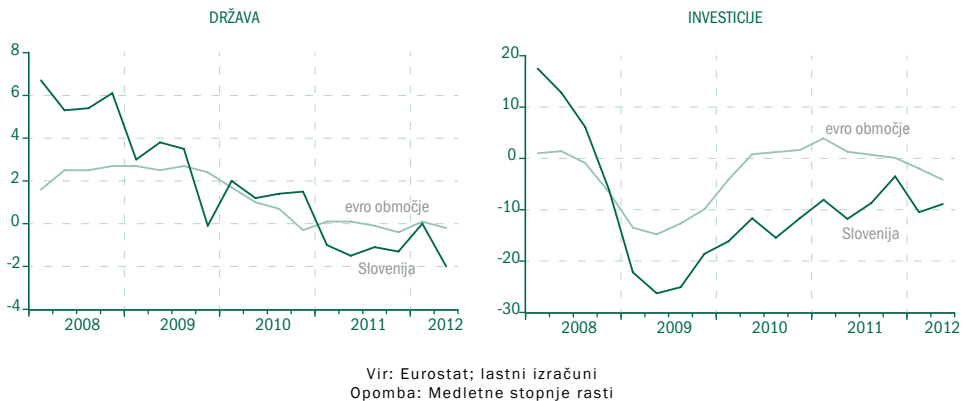
Izvoz in trošenje prebivalstva

11

Dinamika ostalih treh komponent končnega trošenja se je v drugem četrletju začela komaj opazno spreminjati relativno glede na evro območje. Tako je bila dinamika izvoza (zadnja tri leta »rešilna« komponenta končnega trošenja) še naprej enaka kot v povprečju evro območja. Investicije v osnovna sredstva so padale hitreje kot v evro območju, vendar se je zaostanek še naprej (sicer počasi) zmanjševal. V povprečju prvih dveh četrletij so investicije v osnovna sredstva v Sloveniji padale za približno 4 točke letne rasti hitreje kot v evro območju. V septembru objavljeni popravljene podatki so sicer nekoliko zmanjšali rast trošenja države (glede na evro območje), vendar tudi popravljene podatki kažejo relativno (glede na evro območje) nespremenjeno dinamiko - v povprečju prvih dveh četrletij letošnjega leta je bilo zaostajanje trošenja države (glede na evro območje) približno pol odstotne točke letne rasti.

Trošenje države in investicije v osnovna sredstva

Pričakovana struktura dinamike končnega trošenja odstopa od strukture na začetku leta in v lanskem letu še bolj kot tekoča mesečna struktura. Podatki o pričakovani dinamiki komponent končnega trošenja se opazno razlikujejo od tekoče (mesečne) in predhodne dinamike predvsem pri izvozu. Pričakovana dinamika izvoza se namreč že nekaj časa hitro zmanjšuje. Septembra so bila izvozna pričakovanja že opazno pod dolgoletnim povprečjem. Delež podjetij, ki pričakuje povečanje izvoz, je bil že približno enak deležu podjetij, ki pričakujejo zmanjšanje izvoza.

12

Pričakovano trošenje prebivalstva se prav tako še naprej (vendar počasi) zmanjšuje, seveda, če sodimo po pričakovanih trgovini in storitvenih sektorjev. V trgovini na drobno namreč pričakujejo dinamiko trošenja okoli dolgoletnega povprečja, medtem ko se pričakovano trošenje storitev zmanjšuje; delež anketiranih podjetij, ki pričakujejo zmanjšanje trošenja storitev, že presega delež podjetij, ki pričakujejo povečanje trošenja za približno 10% vseh anketiranih podjetij. Pričakovana dinamika trošenja storitev je tako »zaprla« polovico kriznega padca, saj je nekje na sredini med dinamiko dolgoletnega povprečja in pričakovano dinamiko ob začetku krize 2009.

Rast pričakovanj v gradbeništvu se je ustavila na ravni, ki je še vedno opazno pod dolgoletnim povprečjem; pričakovana dinamika je tudi pri gradbeništvu približno na sredini med dolgoletnim povprečjem in pričakovano dinamiko ob začetku krize, v 2009. Če sodimo po pričakovanih v gradbeništvu torej ni verjetno, da bi se nadaljevalo izboljševanje (sicer še vedno močno negativne) dinamike investicij, ki jo sicer kažejo podatki do vključno drugega četrtertletja letos.

2. Zunanja trgovina z nečlanici EU narašča, s članicami pada

Zunanja menjava stagnira, tako da izvoz ne more biti opora gospodarski rasti, posebno ne izvoz v recesijsko EU. V blagovni menjavi s članicami EU so medletni padci, v menjavi s članicami pa povečanja.

Avgusta 2012 je bil skupni izvoz zaradi dopustov sezonsko nižji - 1533 milijonov € (2.5% več kot avgusta 2011), pri čemer je bila odprema blaga v EU 1004 milijonov € (1.0% manj kot pred letom), izvoz v nečlanice EU pa 529 milijonov evrov (9.8% več kot pred letom). Skupni uvoz je bil avgusta letos 1688 milijonov € (0.6% manj kot avgusta 2011), pri čemer je bil prejem blaga iz EU 1260 milijonov € (1.4% manj), uvoz iz nečlanic EU pa 427 milijonov € (1.7% več kot leto prej). Tako je bil avgusta dosežen primanjkljaj 155 milijonov € v skupni blagovni menjavi, pokritje skupnega uvoza z izvozom je znašalo le 90.8%. V menjavi s članicami EU je bil primanjkljaj 256 milijonov € in pokritje uvoza z izvozom 79.7%, v menjavi z nečlanicami EU pa presežek 101 milijonov € in pokritje 123.7%. Delež EU v izvozu je bil 65.5%, v uvozu 74.6%.

V prvih osmih mesecih 2012 je skupni izvoz znašal 13821 milijonov € (0.9% več kot v enakem obdobju 2011), uvoz 14624 milijonov € (0.4% manj kot lani), kar pomeni primanjkljaj 803 milijone € in 94.5% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi s članicami EU je bil v osmih mesecih skupni izvoz 9601 milijonov €, skupni uvoz 11140 milijonov €, kar pomeni primanjkljaj 1539 milijonov € in 86.2% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z nečlanicami EU je bil skupni izvoz 4220 milijonov €, skupni uvoz 3484 milijonov €, kar daje presežek 736 milijon € in 121.1% pokritje uvoza z izvozom. Delež EU v osemmesečnem skupnem izvozu znaša 69.5% in se letos postopno zmanjšuje, v uvozu 76.2% in stagnira.

3. Gospodarska klima se še naprej ohlaja

13

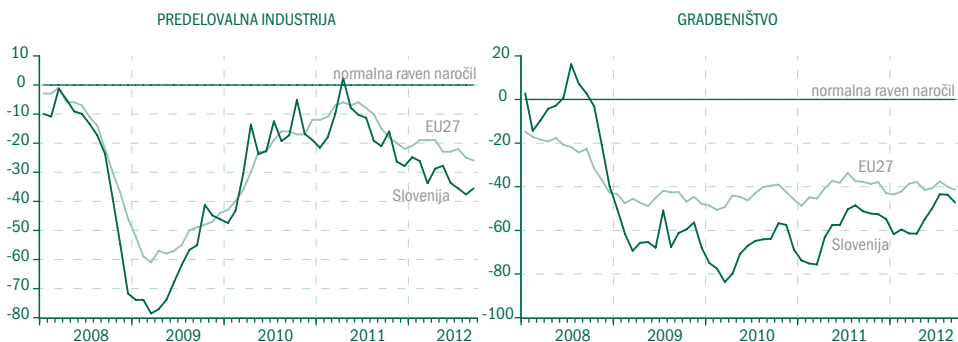
Gospodarska klima se je v septembru ponovno poslabšala. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) je kazalnik gospodarske klime v septembru padel za 2 odstotni točki, od septembra lani je nižji za 15 odstotnih točk, njegova vrednost je za 20 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Na septembrsko znižanje vrednosti gospodarske klime je vplivalo predvsem znižanje vrednosti kazalnika zaupanja v predelovalnih in storitvenih dejavnostih ter gradbeništvu.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih v septembru je bila za eno odstotno točko nižja kot predhodni mesec, glede na september lani je bila nižja za 14, glede na dolgoletno povprečje pa za 13 odstotnih točk. V primerjavi z avgustom so se znižale vrednosti kazalnikov pričakovanega izvoza in pričakovane proizvodnje, zvišale so se vrednosti kazalnikov pričakovanih cen in pričakovanega zaposlovanja, pričakovano skupno povpraševanje pa je ostalo enako

Poletni upad optimizma v storitvenih dejavnostih se nadaljuje; zaupanje v teh sektorjih v septembru je bilo za 3 odstotne točke nižje kot mesec prej in hkrati za 34 odstotnih točk nižje od dolgoletnega povprečja; v primerjavi s septembrom lani je bila njegova vrednost nižja za 19 odstotnih točk.

Zaupanje v gradbeništvu se je po avgustovski okrepitvi ponovno znižalo; vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju je bila septembra za 5 odstotnih točk nižja kot avgusta, v primerjavi z lanskim septembrom je bila višja za 2 odstotni točki, hkrati pa za 25 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Med kazalniki pričakovanj so se glede na mesec prej najbolj znižala pričakovana skupna naročila. Glavni omejitveni dejavnik v gradbeništvu je bilo nezadostno povpraševanje, s čimer se je spopadalo 54% gradbenih podjetij.

Naročila v predelovalni industriji in gradbeništvu

Vir: SURS in Eurostat

14

Zaupanje v trgovini na drobno se je v septembru glede na predhodni mesec zvišalo za 5 odstotnih točk, glede na september lani pa je bil kazalnik nižji za 5 odstotnih točk. Pričakovanja za naslednje 3 mesece so se septembra, razen kazalnika pričakovano zaposlovanje, večinoma izboljšala. V septembru je bil delež podjetij, ki jih tare nizko povpraševanje 55 odstoten, 48 odstotkov podjetij pa je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi.

Gospodarska klima se je v primerjavi z enakim obdobjem lani v celotni EU27 poslabšala. Naročila v trgovini na drobno so glede na mesec prej znižala za 0,4 odstotne točke, glede na september lani pa za dobri dve odstotni točki. Glede na september lani so se v letošnjem septembru za 3,7 odstotne točke znižala naročila v gradbeništvu, pričakovanja v predelovalnih dejavnostih pa so se poslabšala za 11 odstotnih točk. Tudi splošni poslovni optimizem se je v septembru 2012 v celotni evropski sedemindvajseterici nekoliko znižal in sicer za 0,3 odstotne točke, v primerjavi z lanskim septembrom pa je nižji za 6,5 odstotne točke.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija nekoliko višja

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi zvišala. Po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v avgustu za desetino odstotka višja kot mesec prej, prav tako pa tudi višja kot v avgustu lani in sicer za dobre štiri odstotke. Impulzni trend kaže, da se je v avgustu industrijska produkcija zviševala po stopnji 0,16%. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v avgustu za slaba dva odstotka nižje kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim avgustom pa za skoraj 2 odstotka višje.

Dejavnost rudarstva se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v avgustu v primerjavi z avgustom 2011 zmanjšala za 0,4%. Impulzni trend kaže, da se je dejavnost rudarstva zviševala po stopnji 1,64%.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v avgustu glede na avgust 2011 povečala za slabe 3%, po impulznem trendu pa se je v avgustu dejavnost predelovalne industrije zniževala po stopnji 0,1%.

Podatki Eurostata kažejo, da je v avgustu glede na julij industrijska produkcija v EU27 porasla za 0,3%, na območju evra pa za 0,6%. Glede na avgust lani je v letošnjem avgustu industrijska produkcija v EU27 upadla za 1,8%, na območju evra pa za 2,9%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v avgustu glede na mesec poprej zrasla v trinajstih, padla pa v osmih državah in sicer največ na Češkem (-2,9%), največjo rast industrijske produkcije pa so v omenjenem obdobju zabeležili na Portugalskem (6,8%).

5. Upad domačega in porast tujega turističnega povpraševanja

Vrednost gradbenih del, opravljenih avgusta, je za slab odstotek višja od vrednosti gradbenih del v juliju; v primerjavi z avgustom lani pa se je zmanjšala za skoraj 15%; tudi impulzni trend opravljenih gradbenih ur kaže navzdol in sicer.

Število turističnih prenočitev se je nekoliko povečalo. Julija letos jih je bilo za 1,3% več kot julija lani, impulzni trend kaže, da se je skupno število prenočitev v sedmem mesecu zviševalo po mesečni stopnji 0,08%. Pri tem je prišlo do porasta tujega turističnega povpraševanja, saj je v juliju število turističnih prenočitev tujih gostov poraslo za 8,4% glede na julij 2011. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v juliju kaže pozitivno rast po stopnji 2,25%. Hkrati se je število prenočitev domačih gostov precej zmanjšalo in sicer za slabo desetino glede na enak mesec v lanskem letu.

V avgustu je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za 8,6% več, v zračnem prevozu pa za 18% manj potnikov kot avgusta lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za 5,4% večje, v zračnem prevozu pa za dobrih 15% manjše. V cestnem mestnem prevozu je bilo avgusta prepeljanih za 4,3% manj potnikov kot v istem mesecu 2011. Potniški promet na brniškem letališču se je v avgustu glede na avgust 2011 zmanjšal za slabo petino. V pomorskem prevozu je bilo v avgustu prepeljanega za slabe 3% manj blaga in opravljenih za slabo šestino manj tonskih kilometrov kot avgusta lani.

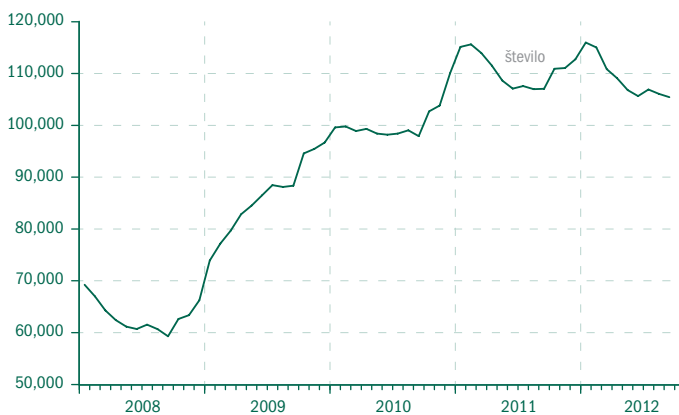
6. Več zaposlitev in manj brezposelnih oseb

16

Na trgu dela se stanje rahlo izboljšuje. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v avgustu zmanjšalo na 914491 oziroma za 2951 oseb glede na mesec prej, glede na lanski avgust pa se je število zmanjšalo za dobrih 15 tisoč oseb oziroma 1,7%. V avgustu je bilo 808420 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na julij se je to število zmanjšalo za 2126 oseb oziroma 0,3%, glede na avgust lani pa za slabih 15 tisoč oseb oziroma 1,8%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo dobrih 92% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od avgusta lani zmanjšalo za dober odstotek. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na avgust 2011 zmanjšalo za 4,9%. Med samozaposlenimi pa je bilo 58% samostojnih podjetnikov posameznikov; njihovo število se je v avgustu zmanjšalo za 177, od avgusta lani pa za 769 oseb, oziroma 1,4%.

Po podatkih ZRSZ je bilo v septembru registriranih 105441 brezposelnih oseb, kar je za 630 oseb oziroma 0,6% manj kot v avgustu ter za 1,5% manj kot septembra lani. Na Zavodu za zaposlovanje se je na novo prijavilo 8717 brezposelnih oseb, kar je dobro tretjino več kot v avgustu in 3,4 % manj kot septembra lani. Med novo prijavljenimi je bilo 1378 iskalcev prve zaposlitve, 1792 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 4385 brezposelnih zaradi izteka zaposlitve za določen čas. Odliv iz brezposelnosti je septembra znašal 9347 oseb, med njimi se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 5524, kar je slabi dve petini več kot avgusta, v primerjavi s septembrom 2011 pa je bilo zaposlitev več za 2,2%.

Iskalci zaposlitve

Vir: ZPZRS

Po podatkih Eurostata je bila avgusta 2012 stopnja brezposelnosti na območju evra 11,4%, kar je enako kot mesec prej ter 1.2 odstotne točke več kot v avgustu 2011. V celotni evropski

sedemindvajseterici je bila stopnja brezposelnosti v avgustu 10,5% in se je glede na enak mesec lani povečala za 0,8 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo avgusta v EU27 25,5 milijona brezposelnih oseb, od teh 18,2 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli v Avstriji (4,5%) in v Luksemburgu (5,2%), najvišjo pa v Španiji (25.1%) in v Grčiji, za katero junijski podatek znaša 24,4%.

CENE IN PLAČE

7. Cene surovin tiščijo cene blaga navzgor

17

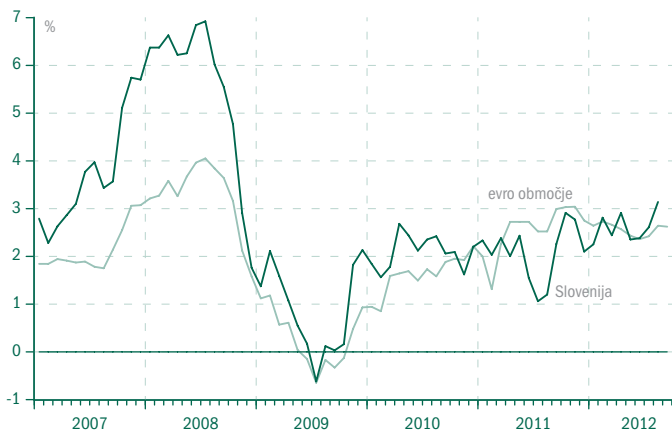
Septembra so cene precej porasle (za 1.1%). Povečala se je tudi bolj dolgoročna dinamika, rast impulznega trenda se je iz stagnacije dvignila na okoli 5%. Medtem ko so se cene storitev malenkost zmanjšale, pa so cene blaga porasle kar za 1.8%, njihova bolj dolgoročna dinamika se je tako povečala že četrti mesec zapored.

V nekaterih skupinah so cene septembra močno porasle. Najbolj so poskočile (sezonsko-zaradi novih kolekcij) cene v skupini obleke in obutve, dalje, cene gostinskih storitev ter cene naftnih derivatov. Skupni indeks življenjskih stroškov je zaradi novih cen obleke in obutve porasel za 0.8 točke, zaradi višjih cen gostinskih storitev za 0.4 točke in zaradi cen naftnih derivatov za 0.3 točke.

Najbolj so se znižale cene počitnic v paketu, osebnih avtomobilov ter cestnega potniškega prometa. Le znižanje cen počitnic v paketu je opazno zmanjšalo povečanje skupnega indeksa življenjskih stroškov (za 0.5 točke).

Primerljivo rast cen med državami EU kaže harmoniziran indeks cen. Ta je v Sloveniji septembra porasel za 1.2%, v celem letu (do septembra) pa za 3.7%. Tudi v evro območju so surovine opazno povečale septembrske drobnoprodajne cene. Vendar je bila v Sloveniji inflacija višja od povprečja evro območja, kjer je harmoniziran indeks septembra porasel za 0.7%, v celem letu pa za 2.6%. Le dve državi evro območja (Italija in Estonija) sta imeli dolgoročno dinamiko inflacije višjo kot Slovenija, čeprav je kar polovica članic evro območja imelo inflacijo višjo od 3%. Navkljub relativno visoki medletni inflaciji v Sloveniji (glede na evro območje) je bila osnovna inflacija, ki kaže endogeno generirano inflacijo, v Sloveniji še vedno na povprečju evro območja.

Inflacija (harmonizirana medletna rast)

Vir: Eurostat

Proizvajalčeve cene industrijskih proizvodov so septembra porasle za 0.3%, in so bile le za 0.7% višje kot pred letom dni. Pri tem so cene industrijskih proizvodov, ki so namenjeni za domači trg stagnirale, najbolj pa so porasle cene industrijskih proizvodov za izvozne trge izven evro območja. Na dlani je, da se velike razlike v konjunkturi med območji (predvsem diferencialno pešanje aktivnosti v evro območju) neposredno kažejo v ustrezni dinamiki proizvajalčevih cenah. Tudi bolj dolgoročna dinamika proizvajalčevih cen je najvišja pri proizvodih, ki so namenjeni za izvozne trge izven evro območja. Rast proizvajalčevih cen je opazno počasnejša od rasti življenjskih stroškov (cen na drobno), čeprav glavnino rasti življenjskih stroškov generirajo cene blaga in ne storitev.

Pričakovana dinamika cen v prihodnjih mesecih je podobna dejanski v zadnjih mesecih. Tako je pričakovana dinamika cen industrijskih produktov v bližini dolgoročnega povprečja, pričakovana dinamika rasti cen v trgovini na drobno pa precej višja od dolgoletnega povprečja, poleg tega se še naprej opazno povečuje. Dinamika cen storitev naj bi bila (po pričakovanjih) v nadaljnjih mesecih šibka.

V zadnjem mesecu (do sredine oktobra) so cene surovin (v evrih) precej padle (za 3.4%). Najbolj so se zmanjšale cene kovin in surovin hrane. V letu dni so se cene surovin povečale (v evrih za 5.6%), čeprav so cene neprehrambenih kmetijskih izdelkov močno padle (v letu dni za 15%). Očitno je rast cen hrane in kovin (v evrih so porasle za okoli 10% letno) prevladala. Najmočnejšo bolj dolgoročno dinamiko imajo še naprej cene zlata, ki so v letu dni porasle za 11.6%.

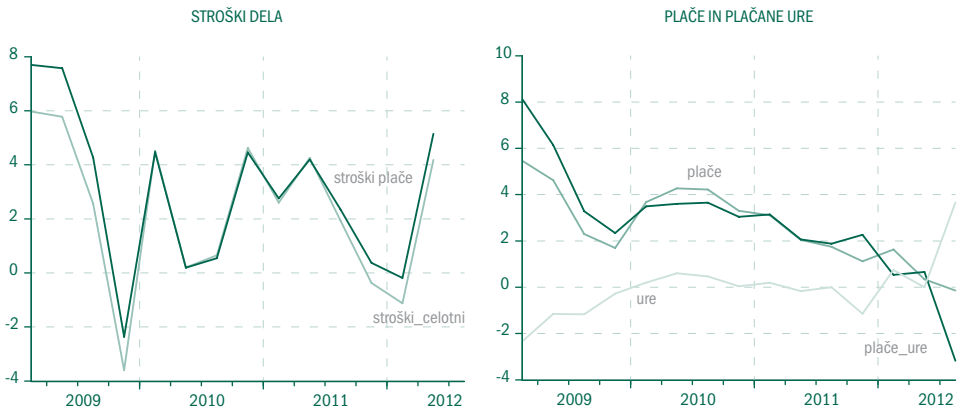
8. Povprečne plače ponovno povečujejo dolgoročno padanje

Povprečne bruto plače so avgusta porasle za 1%, vendar je bil porast manjši od sezonskega povečanja, saj je medletna stopnja postala še bolj negativna (z -0.1% je padla na -0.7%). Medletna rast plač zaposlenih pri registriranih fizičnih osebah je bila malenkost višja od rasti povprečnih plač pri pravnih osebah, vendar se prav tako hitro umirja, junija letos je že padla na 0% (pri pravnih osebah je bila medletna rast junija že -1.3%).

Avgusta so povprečne plače porasle v večini sektorjev, izjemi sta bili sektorja oskrbe z vodo in ravnanja z odpadki ter promet in skladiščenje, kjer so povprečne plače padle (za okoli -0.2%) ter izobraževanje, kjer so plače stagnirale. Navkljub povečanju je bila bolj dolgoročna rast negativna že v večini sektorjev, opazno pozitivna rast je bila le v rudarstvu, kjer so plače v letu dni do avgusta porasle za 5.4% in v oskrbi z elektriko, kjer so plače v letu dni porasle za 2.6%.

V vseh sektorjih države je bila medletna rast povprečnih plač opazno nižja kot v povprečju gospodarstva, najbolj so se v letu dni zmanjšale povprečne plače v izobraževanju (plače so padle za 5%), najmanj pa v zdravstvu, kjer so se povprečne plače v letu dni zmanjšale »le« za 2%.

Plače in stroški dela

Vir: SURS; Eurostat; lastni izračuni
Opomba: Medletne stopnje rasti v odstotkih

Kot kaže desni grafikon na sliki, se dinamika plač sistematično zmanjšuje že od sredine 2010 dalje, konec drugega četrtnetja je medletna stopnja rasti plač postala že negativna, zato se je začela zmanjševati tudi raven plač. Postavlja se vprašanje, kaj torej povzroča občasno velike nihaje enotnih stroškov dela (glej levi grafikon na sliki), še zlasti kaj je v ozadju skoka enotnih stroškov dela v drugem četrtnetju letos?

Levi grafikon na sliki dokumentira, da je dinamika celotnih stroškov dela zelo podobna dinamiki stroškov dela, ki izvirajo le iz plač (plače predstavljajo približno 85% stroškov dela). Ker pa, kot rečeno, dinamika plač enakomerno pada, je veliko občasno nihanje stroškov dela lahko posledica samo velikih nihajev števila plačanih ur (enotni stroški so preračunani na plačano uro). Takšne narave je verjetno bil nihaj stroškov dela plač v juliju letos, ki ga kaže desni grafikon. Ni pa jasno od kod tako velik skok stopnje rasti stroškov dela v drugem četrtletju letos, saj je bila takrat stopnja rasti plačanih ur praktično enaka 0?!

FINANČNA GIBANJA

9. Opazen (nesezonski) padec javnofinančnih prihodkov

Septembra so javnofinančni prihodki precej padli (za 11%). Čeprav je september sezonsko šibek mesec (davčno razdobje je pri večini davčnih oblik avgust), je bilo letošnje zmanjšanje večje od sezonskega, zato se je opazno zmanjšala tudi medletna stopnja in dinamika impulznega trenda javnofinančnih prihodkov.

Septembra so se zmanjšali tako neposredni davki in ostali prihodki, kakor tudi prihodki od posrednih dajatev. Neposredni davki in ostali prihodki so se zmanjšali za 6.1%, bolj dolgoročna dinamika pa je padla na okoli -10%. Glavnino padca so prinesli manjši prispevki in skrčen davek na dobiček; tako prispevki kot davek na dobiček so se zmanjšali za približno 10%, zaradi različnega reda velikosti pa so prispevki zmanjšali prihodke od neposrednih davkov za skoraj 50 milijonov, davek na dobiček pa le za 6 milijonov. Od pomembnejših neposrednih davčnih oblik se je povečala le dohodnina.

Zaradi možnih premikov timingov vplačil je četrtletna ocena bolj dolgoročne dinamike bolj zanesljiva od mesečne. Četrtletna rast neposrednih davčnih prihodkov kaže, da se bolj dolgoročna (medletna) rast še naprej poslabšuje pri vseh treh skupinah najbolj pomembnih davčnih oblik; tako pri davku na dobiček (brez poračunov za 2011), dohodnini in prispevkih se je medletna stopnja rasti v tretjem četrtletju zmanjšala glede na stopnjo rasti v prvem oziroma drugem četrtletju.

Posredne dajatve so se septembra zmanjšale za približno 20%, torej podobno kot v lanskem septembru. Praktično celoten padec prihodkov od posrednih dajatev je povzročilo veliko krčenje trošarin (padle so za 57 milijonov). Medtem ko so bili še lani sezonski padci (zaradi načina vplačevanja) trošarin koncentrirani na prvi mesec v četrtletju, so letos koncentrirani na zadnji mesec četrtletja. Zato bi močan septembrski padec trošarin lahko bil posledica le sezone; točnost te domneve bodo seveda pokazali šele oktobrski podatki. Tudi davek na dodano vrednost se je septembra zmanjšal (glede na avgust), vendar precej manj kot lani in manj kot trošarine. Skupen donos davka na dodano vrednost je bil (zaradi podobnega padca

v lanskem septembru) v tretjem četrtletju večji kot lani. Zaradi premikov timinga vplačil (v lanskem septembru pri davku na dodano vrednost, letos pa pri trošarinah) samo na osnovi mesečnih podatkov torej ni mogoče zanesljivo trditi, kaj se dogaja z bolj dolgoročno dinamiko tako davka na dodano vrednost kot trošarin, čeprav ocene iz četrtletnih podatkov kažejo, da se bolj dolgoročna dinamika verjetno popravlja.

10. Naraščanje depozitov in padanje kreditov

Kreditni nefinančnim korporacijam in prebivalstvu še naprej padajo. Avgusta so padli za 40 milijonov (0.2%). Negativna bolj dolgoročna dinamika se še naprej zmanjšuje, avgusta so tako bili skupni krediti nefinančnim korporacijam in prebivalstvu za 4% manjši kot avgusta 2011. Manjši kot pred letom dni so bili tako krediti nefinančnim korporacijam (za 5.2%) kot prebivalstvu (za 1.5%).

21

Navkljub opaznemu krčenju kreditov podjetjem in prebivalstvu so ustrezni skupni depoziti (podjetij in prebivalstva) še do julija letos naraščali. Avgusta so se prvokrat opazno (za 70 milijonov) zmanjšali, vendar bolj dolgoročno (medletno še vedno počasi naraščajo). K takšni (relativno zadovoljivi) dinamiki depozitov je svoje prispeval tako pozitiven saldo tekočih transakcij s tujino kot hitro povečevanje zadolžitve (vseh ravni) države pri domačih bankah. Država je namreč imela v letošnjem letu, praktično v vseh mesecih, za preko 30% večjo zadolžitve pri domačih bankah kot v istih mesecih lanskega leta.

Kreditni državi

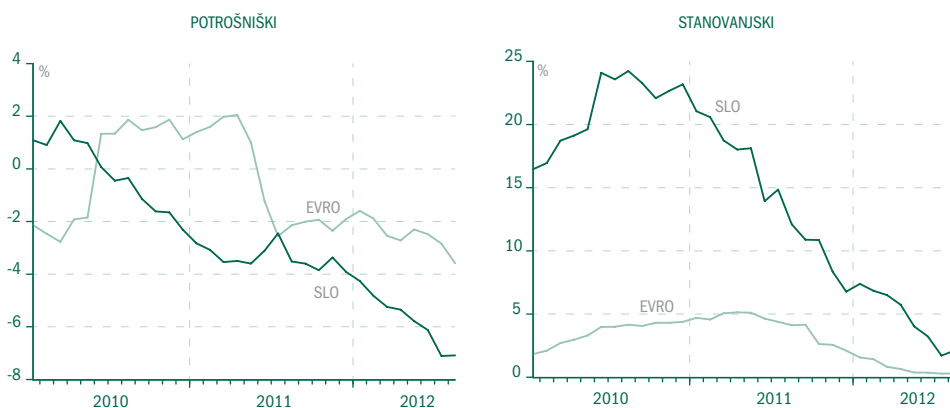
Vir: BS; lastni izračuni

Opomba: Krediti in vrednostni papirji vseh ravni države; medletne stopnje rasti

V strukturi kreditov se, poleg kreditov državi, tudi sicer povečuje del kreditov, ki »porabi« manj kapitala bank. Še zlasti nazorno je to pri kreditih prebivalstvu. Dinamika rasti kreditov prebivalstvu se po sredini 2010 hitro zmanjšuje, vendar se zmanjševanje pri stanovanjskih kreditih močno razlikuje od zmanjševanja pri potrošniških kreditih. Medtem ko potrošniški krediti v Sloveniji že padajo bistveno hitreje kot v evro območju (avgusta so padali že po stopnji rasti okoli -7% letno, v evro območju pa po okoli -3.5%), pa stanovanjski krediti, še vedno naraščajo in to hitreje kot v evro območju (avgusta so naraščali po okoli 2.5%). Velja tudi poudariti, da so tako stanovanjski krediti kot potrošniški krediti (tako v Sloveniji kot v evro območju) začeli zmanjševati svojo dinamiko po intervenci regulatorjev, v Sloveniji po sredi 2010, v evro območju pa po tretjem četrtletju 2011!

22

Krediti prebivalstvu

Vir: Eurostat; BS; lastni izračuni
Opomba: Potrošniški in stanovanjski krediti; medletne stopnje rasti

Mesečne spremembe v obrestnih merah so še naprej majhne in obratne smeri kot v EU.

Posojilne obrestne mere so se avgusta za 0.2 do 0.3 točke zmanjšale pri stanovanjskih kreditih prebivalstvu in pri večjih kreditih (preko 1 milijona) podjetjem. V EU so se posojilne obrestne mere v poletnih mesecih spreminjale še manj; julija so tako padle za okoli 0.2 točke in še to le pri večjih posojilih podjetjem (preko 1 milijona).

Depozitne obrestne mere so se avgusta zmanjšale za okoli 0.1 točke, vendar le pri krajših ročnostih (do enega leta), medtem ko so pri daljših ročnosti ostale nespremenjene. V EU so se depozitne obrestne mere v poletnih mesecih malenkost (za okoli 0.1 točke) povečale.

11. Slovenija se ob doseganju pozitivne tekoče plačilne bilance razdolžuje

Presežek v tekoči bilanci zadnje mesece stagnira na ravni okrog 0.8% BDP, zato pa po prvem četrtletju 2012 država krči tako javni kot zasebni zunanji dolg.

Avgusta 2012 je bil dosežen primanjkljaj v tekoči plačilni bilanci -30.4 milijone €, avgusta lani pa kar -127.4 milijone €. Pri tem je bil v blagovni menjavi primanjkljaj 94.2 milijonov € (leto prej 137.2 milijonov €), v storitveni menjavi presežek 128.4 milijonov € (turizem, lani 121.7 milijonov €), saldo dohodkov faktorjev znaša -55.9 milijonov € (-88.7 milijonov €) in primanjkljaj v tekočih transferih -8.9 milijonov € (-23.4 milijonov €).

23

Plačilna bilanca
milijoni evrov

	januar - avgust		avgust	
	2011	2012	2011	2012
I. Tekoči račun	27,3	278,4	-127,4	-30,4
1. Blago	-563,4	-359,4	-137,2	-94,2
2. Storitve	917,6	1.068,8	121,7	128,6
transport	383,6	427,4	51,3	50,5
potovanja	724,8	783,4	105,2	108,5
3. Dohodki	-410,9	-407,1	-88,7	-55,9
4. Tekoči transferi	84	-23,9	-23,4	-8,9
II. Kapitalski in finančni račun	-188,1	-300,9	-47,6	-171,5
A. Kapitalski račun	-23,1	35,1	-4	2,5
B. Finančni račun	-165	-336	-43,6	-174,1
1. Neposredne naložbe	365	315,7	68,8	-16
2. Naložbe v vrednostne papirje	2.300,3	-1.508,6	-64,4	-167,7
3. Finančni derivativi	-101,9	-32,2	-3,8	-0,6
4. Ostale naložbe	-2.752,5	900,4	-59,5	13,4
5. Mednarodne denarne rezerve	24,1	-11,3	15,3	-3,1
III. Neto napake in izpustitve	160,8	22,6	175	201,9

Vir: BS

V osmih mesecih 2012 skupaj je znašal saldo tekoče bilance 278.4 milijone €, v enakem obdobju lani pa le 27.3 milijonov €. Pri tem je bil blagovni primanjkljaj -359.4 milijonov €

(v enakem obdobju lani -563.4 milijone €), presežek v storitveni menjavi je 1068.8 milijonov € (917.6 milijonov €), primanjkljaj v dohodkih faktorjev je -407.1 milijonov € (-410.9 milijonov €), neto tekoči transferi pa znašajo -23.9 milijonov € (84.0 milijonov €).

24

Saldo na kapitalnem in finančnem računu znaša v prvih osmih mesecih 2012 skupaj -300.9 milijonov € (povečanje terjatev ali zmanjšanje dolgov), v enakem obdobju 2011 pa je bil -188.1 milijonov €. Neto neposredne naložbe so bile 315.7 milijonov € (lani 365.0 milijonov €), neto portfeljske naložbe -1508.6 milijonov € (2300.3 milijonov €) in neto ostale naložbe 900.4 milijonov € (-2752.5 milijonov €). Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so se v prvih osmih mesecih 2012 zmanjšale za 11.3 milijone € (v enakem obdobju lani za povečale za 24.1 milijonov €), statistična napaka pa znaša kar 22.6 milijonov € (lani 160.8 milijonov €).

Bruto zunanji dolg je konec julija 2012 znašal 40901 milijonov €, kar je najmanj letos, neto dolg pa 13866 milijonov € (najmanj po januarju 2012). Bruto dolg je od maksimuma v aprilu 2012 manjši že za 1600 milijonov €, neto dolg pa od maksimuma v marcu 2012 že 819 milijonov €. Delež države v bruto dolgu je 46.4%. Mednarodne rezerve Banke Slovenije so konec avgusta 2012 znašale 789.5 milijonov € (11.9 milijonov € manj kot mesec prej), pri čemer je bilo zlata za 133.8 milijonov €, imetij SDR za 251.0 milijonov €, rezervne pozicije pri MDS za 149.2 in klasičnih deviznih rezerv za 255.5 milijonov €.